

СУТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ОМОНІМІЇ

*Красота О. Г.,
кандидат економічних наук, доцент*

Вивчення мови як системи знаків передбачає особливу увагу до явища омонімії. Актуальність цієї теми велика, тому що донині залишаються спірні питання щодо явища омонімії. Відкритим на сьогоднішній день залишається питання про місце і роль омонімів в мові, все ще ведуться суперечки про необхідність їх використання в мові, висловлюються різні думки про необхідність і неминучість їх вживання. Ступінь дослідження проблеми вказує на існування «білих плям». Так, зокрема існують розбіжності з приводу самого явища омонімії, немає універсального визначення цього поняття.

Питання про омонімії здавна привертало до себе лінгвістів і філософів. Іноді відзначалося, що наявність омонімії суперечить логічності мови, єдності знака і значення, основним "закону мовного знака". [1] Інтерес до вивчення омонімів, їх походження і розвитку в окремих мовах, а також в сім'ях і групах родинних мов, до вивчення функцій омонімів, їх типів і умов їх збереження і вживання в тій чи іншій мові то посилювався, то слабшав і навіть згасав в різні періоди історії науки про мову. «В даний час, - свідчить академік В. В. Виноградов, - «проблемі омонімії надається дуже велике значення в найрізноманітніших лінгвістичних концепціях і областях лінгвістичного дослідження». [3].

У мовознавстві вивчення проблеми омонімії, розпочалося ще в епоху пізнього середньовіччя (в XVI і XVII ст.), і велося не тільки з лексико-семантичної, структурно-граматичної, а також словотворчої точок зору. Ще в першій чверті XIX ст. І. Ф. Калайдович в своєму "Досвід правил для складання словника" висував як основу розмежування омонімів (поряд з ознаками семантичної роз'єднаності або непок'єднуваності значень) відмінності в формах синтаксичної сполучуваності (наприклад, для дієслів - в управлінні) і в способах утворення похідних слів. Так, той же Калайдович пропонував вважати різними словами - внаслідок протиставлення їх граматичних властивостей - також два дієслова заговорити: «І. Заговорити» –почати говорити не має пасивного дієприкметника. «ІІ. Заговорити» розмовою втомити «вимагає знахідного відмінку і родового відмінку з прийменником до».

Необхідність вивчення омонімії викликається також і потребами прикладної лінгвістики.

Омонімія представляє собою певну перешкоду в процесі комунікації. Часто слухач стикається з труднощами, - яке з кількох різних значень, які висловлюються даною мовною формою, буде правильним для чіткого розуміння.

Труднощі можуть виникати не тільки у слухача, як відмічала, наприклад, О. С. Ахманова, але і в доповідача, що прагне будувати висловлювання так, щоб воно могло бути зрозуміле однозначно. [2]

Серед омонімів розрізняють омографи - тобто слова, у яких співпадає написання, і не співпадає вимова, наприклад, bow [bau] (вклонятися), bow [bou] (лук, смичок), и омофони, тобто слова з різним написанням, але з однаковою

вимовою, наприклад key [ki:] (ключ), quay [ki:] (набережна), bear [beə] (ведмідь), bare [beə] (голий) та інші. І. С. Тишлер, у своїй статті к, виділяє також повні омоніми, тобто слова, у яких співпадає і написання, і вимова: light - "світлий" і light - "легкий".

Омонімія вносить труднощі і в процес засвоєння іноземної мови, коли студент стикається з тим, що одна і та ж мовна форма може мати абсолютно різні значення. Аналізуючи їх, ми приходимо до розуміння того, що це істотно ускладнює сприйняття іноземного тексту або повідомлення. Не менше труднощів викликає омонімія і при побудові систем автоматичної переробки тексту, а також у лексикографічній роботі - при визначенні меж між окремими словами, при розробці способів представлення омонімів в словнику та ін.

Робота зі складання тлумачних і переговорних словників і розмовників, по створенню ефективних програм автоматичного перекладу тексту і по вдосконаленню методики викладання мов - як іноземних так і рідної, - вимагає поглибленого дослідження проблем омонімії, вивчення її внутрішніх закономірностей, визначення місця, яке вона займає в загальній системі мови.

Вивчення омонімії представляє значний інтерес також у зв'язку з широким дослідженням по статистичному вивченню лексики і в зв'язку з використанням омонімів в експериментальних психолінгвістичних і психологічних дослідженнях. Однак, незважаючи на те, що дослідження омонімії ведеться вже давно, до теперішнього часу омонімія вивчена значно слабкіше, ніж такі суміжні явища, як синонімія або антонімія. До сих пір немає чіткого визначення основних понять омонімії.

Все сказане дозволяє зробити висновок про те, що омонімія є неминучим, закономірним результатом розвитку мови. Вона не може розглядатися, як "дефект" мови, а є одним з його фундаментальних властивостей, які мають прийматися до уваги в усіх теоретичних концепціях мовознавства, а також при вирішенні різних прикладних задач.

Список використаних джерел

1. Антрушина Г.Б. Лексикология английского языка. Москва:Высшая школа, 2001.222с. https://knowledge.lan-guages/2c0b65635a2bd78b5d53b88421306d36_1.html.
2. Ахманова О.С. Лексикология английского языка. Москва:Книга,1966.230с.https://knowledge.lan-guages/2c0b65635a2bd78b5d53b88421306d36_1.html.
3. Виноградов В.В. Об омонимии и смежных явлениях. *Вопросы языкознания*. 1960.№5. С.3-17.https://knowledge.lan-guages/2c0b65635a2bd78b5d53b88421306d36_1.html.